

Breznev gaixorik ote?

Zer gertatzen da Kremlinen? Leonid Breznev gaixorik ote dago? Edo beste zerbait gertatzen ahal da?

Zorionez edo zoritxarrez, bi begi daduzkagu. Batarekin Ipar Amerikara begiratzen dugu. Bestearekin, Sobiet Batasunera. Bihotza ere hala erdibanatu zaigu, gainera. Zorionez edo zoritxarrez.

Frantziako **Le Monde** arratsaldeko egunkari famatuak zurrumurruaren berri eman zuenez, gauza seriocki hartzekoa dela pentsatzen dut. Aldakuntzaren batzuk gertatuko ote zirela zioen egunkariak, dena soseguz ez zegoela eta.

Lehendabizikoz zabaldu zena, Breznev gaixorik zegoela izan zen. Hain zuzen, Egiptora, Siriara eta Iraquera egin behar zuen itzulia atzeratu egin baitzuen. Eritasunak oro bota dizkiote Breznevi bizkarrera: neumonia, biriketako gaitza, gripe, hortzetako mina, odoleko gaitza, «eta abar» luze bat. Ipar Amerikako ospital batetan dagoela ere zabaldu da.

Breznev jaunaren eritasunaren berria, Egiptoko ministroak Moskura joan zirelarik hasi zen burrundada hartzen. Baina orduan bertan esan zenez (74-XXII-29), eritasun politikoa zen hura, eta ez besterik. Halegia, Egiptorekin ez zela politikaz bat etorri. Diotenez, Sobiet Batasuna ez dago Egiptorekin batera pozik. Izan ere, Nasserren garaitik du Egiptok Sobiet Batasunarekin ekonomiazko zorra. Eta politikazko zorrak ere ba ditu, alde batetik kontseilari eta gerla teknikari sobietikoak etxera bidaliz, eta bestetik Estatu Batuetara begi keinu baino gehiago ere eginez. Gisa denez, garantiak eskatu dizkio Kremlinak Sadati.

Eritasun politikoa hala interpretatu zen egun haietan, eta denak pozik. Baina ba da besterik ere. Zeren eta Breznevek, Jugoslaviara egin behar zuen ibilaldia ere utzi egin baitu. Horrela baldin bada, eritasun hori ez dago arabiar politikari soilki lotua. Bietatik bat, edo Breznev gaixorik dago benetan edo Gobernuak hauziak daduzka barnean.

Informazio ofizialen faltaz, segurtasunik ez badugu ere, eta, lerro hau idazten ari garelarik, kanpora begira deus berririk gertatu ez bada ere, ba dirudi Politburo delakoan Breznev hauzitan jarria dela. Ez duela lehengo laguntzarik. Urte Berriko mezurik ez zuen Breznevek irakurri (eta berak sartua zen ohitura hori). Gobernuak beste inork ere ez. Telebistako arduradun batek irakurri zuen.

«Tass» berri emale ofizialak aldarrikatu duenez, «Alderdia eta Sobiet Herria baturik daude, eta herri sobietikoak bere zuzendaritzari, bere Alderdiari eta bere Batzorde Nagusiari laguntza osoa eskaintzen die eta haiengan uste osoa du».

Susmoak sortu ditu deklarapen honek. Hor dagoke enigmaren gakoak. Debaldean ez baitira egiten holako deklarazioak.

Lehendik ere ba genekien, Breznev Kremlinen bertan oso kritikatu zela. Egiptorekin eraman duen politikaren frakasua, Estatu Batuei juduen emigrazio arazoan amore ematea eta Mendebaldeari eta Estatu Batuei horrenbeste hurbiltzea bota zaizkio aurpegira. Alderdiko gogor zenbaitek ez diote hori barkatzen. Breznevek, ekonomia eta merkatalgo aldetik bederen, Sobiet Batasuna ireki nahi izan du.

Sakharov zientzizigizon eta oposiziokoak deklaratu du, halegia, Breznev kentzearekin barneko eta kanpoko politika gogortu egingen dela Sobiet Batasunean.

Breznev behera joateak Europako Alderdi Komunisten estrategiarako ere ba du garrantzirik. Europako sistema demokratikoetan parte hartzea erabaki zuten oraindik oraintsu Alderdi Komunistek. Arazo horretan buru eta

bihotz jokatu duen bat, Frantziako AK-ren buru den Marchais izan da. Hau ere gaixorik dago. Benetan. Baina gaixorik jarri aurretik, azken Kongresuaren ondoren, edo politika aldatu beharrean edo postua utzi beharrean aurkituko zela irakurri izan dut behin baino gehiagotan. Gertatuko denaren zain gaude.

Europa Espainiarekin?

Europako 60 jaun ospetsu eta Espainiako 30 oposizioko jaun bildu dira hilabete honen 10 eta 11n, hamar ordutako elkar hizketa egiteko, Bruselasetan. «Gaurko Europako Errealitateen Klub» delakoak deiturik.

Klub honetakoak dira nonbait gizon ospetsuok. Estatu desberdinetakoak. Europarrak eta Europazaleak. Europa aberriaren aldekoak eta egileak.

Hogeita hamar espainol horiek eskualde guztietakoak eta oposizioko tendentzia guztietakoak ziren. Donostiako Múgica ere han zen.

Zer egin genezake laguntzeko?

Espainiaren egoera ezagutzeko, eta bederatzien Europa eta Espainiaren arteko harremanak nolakoak diren eta izan behar luketen etabaidatzeko, Espainia ezofizialari dei egitea, hori da harritzekoa.

Europa politikoa nola egin? Hor dago gakoa. Nola egin Espainiarekin? Horixe zen hango arazorik funtsezkoena.

Garbi ikusi zenez, Espainia, «reserva espiritual» eta «destino eterno y universal» duen herria delarik, Europak ez du Pirinioak iragan nahi. Europak bere irudi eta antzeko nahi du Espainia, hau da, politikazko sistema berdintsukoa. Eta, esan dutenez, aldakuntza bat eskatzen du horrek.

Azken finean, Europaren aldetik, han esan zenez, oztopoa ez da ekonomiazkoa, ez eta ez dakit nongo gorrotoarena, gutiago inbidiarena. Politika da behaztoparria. Hemengo sistema politikoak demokrazi modu horrekin zirikurik izan nahi ez dueino, Europak ere ez Espainiarekin.

Politikazko sistema biren desegokitasuna, han ziren espainolen aldetik, garbi agertu zuen Luis González Seara, Madrileko soziologoak. Hark esan zuenez, maila askotan Espainia herri modernoa da, Europar Komunitatetik aski hurbil dagoena, hazkunde maila kaxkarragoarekin bada ere; baina haren politikazko sistema europar era demokratikoekin ez dator bat.

Europako inbitatzaileen artean ere eritzi asko eman zen horretaz. Jean Rey, Merkatu Batuko ohorezko le-

hendakariak, Komunitatean sartzeko bi baldintza ezarzen dizkio Espainiari. Bata erlijiozko askatasuna, eta horretan urrats handiak egin direla dio; eta bestea politikazko eta sindikatuetakoko askatasuna.

Sindikatuaren Europar Konfederazioaren idazkari nagusi den Theo Rasschaers jauna ere ezin argiagoa da, zera dioenean: «Sindikari bezala, esan dezaket, merkatal harremanetatik hara ez garela joan eta ez garela joango».

Merkatu Batuko gizarte arazoetarako lehendakari laguntzaileak azpimarkatu duenez, orain arte ekonomiaren aldetik Espainiari eskaini zaion laguntza, modernizazioaren bidez aldakuntza politiko eta sozialak gerta zitezten emana da.

Altiero Spinelli jaunak esan duenez, honen azpian dagoena zera da, zernolako Europa nahi den. «Guk ez dugu nahi merkatarien Europa kapitalista bat. Herrien Europa bat behar da. Ekonomiarentzat bakarrik mugak irekiz, amesten dugun eta behar dugun Europarik ez da eginen».

Ba du eskubiderik Europak, hara sartu nahi duten herriei politikazko baldintzarik ezartzeko. Espainiak sartzeko ala ez duen bezalaxe. Eta ikusten ari garenez, Europa egiteko, gutienez demokraziako sistema politikoaren jabe izatea eskatzen da.

Pueblo egunkari ezaguneko Salvador López de la Torre jaunak ez du begi onez ikusten holakorik. Hase-reea dario leku guztietatik: «...'europar pertsonaia' direlakoan talde batek (ofiziorik gabe, baina benefizio askorekin), bilkuratik zera ondorioztatzea, hategia, Espainiak, bere politikazko egiturak aldatzen ez dituen bitartean, Merkatu Batuko atearak hitxirik dituela hori burujabetasunaren kontrako atentatu jasan ezina da» (geuk azpimarkaturrik).

Minoritateei buruzko nazioarteko konferentzia Triesten

Ondoren emanen dugun albistea, egia esan, ez da erabat «berria»; baina, gure artean aipatua denez gero, uste ukan dugu komenigarri zatekeela hemen agertzea.

Triesteko eta Goriziako administrazio probintziales, Friuli-Venezia Juliako eskualde autonomoaren babespean, eraturik, 1974.eko uztailaren 10etik 14era artean, nazional minoritateei buruzko batzarre oso garrantzitsu bat egin zen Triesteko hirian. Haren erakuntzan parte hartu zuten 40 zientzigionen artean, Paulo Freire pedagogo ezaguna, Jean Marie Domenach, «Esprit» aldizkariaren zuzendaria, J. W. Brügel, Txekoslovakiako ministro izandakoa, Arduino Agnelli, Triesteko Unibertsitateko Historiako irakaslea, eta Vladimir Dedijer, Russell tribunalekoa. Tito mariskalaren biographo ofiziala zeuden. Edonolakoak ez ziren, halajaina!

Hauetz gainera, beste 835 lagunek hartu zuten parte, eta euskaldunon errepresentazioan Federiko Krutwig euskaltzaina egon zen, Euskal Herriko hizkuntz, kultur, histori, soziologi eta ekonomi egoera bertan azalduz. Esan zituen gauzen artean, ondoko hauk seinala ditza-kegu:

«Euskaldunek ez dute minoritate izateko konplexurik; ez daude Estatuko hiriburuari aho zabalik begira. Euskaldunok ba dakigu, herri bakoitza berez den bezala hartu behar dela, dituen bizilagun ugari edo urriak kontuan eduki gabe. Beren Estatuaren barruan daduzkaten minoritateez burlatzen direnek, pentsatu egin behar lukete, Europako herri guztiak, beraik barne, Txinarekin konparatuz gero, minoritate barregarri batzuk baino ez liratekeela, horretara joanki. Euskaldunak kultur eta politikakintzetan aurrerazale eta ekintzaile agertzen dira, beren egiazko giza eskubideak ongi ezaguturik».

«Ba daude, ordea —segitzen zuen Krutwigek—, inoren azpian daudelako lotsa edo konplexua duten minoritate batzuk, hala nola okzitaniarrak edo eta irlandesak berak, berauek Estatu propio bat ukan arren. Ez da, zinez esanik, euskaldunon kasua hau».

Gure euskaltzaina, kultura, eskola eta mass-medi- en batzordeko presidentkide izendatu zuten bertan; eta, **Corriere della Sera** (74-7-12), **Fränkischer Tag** (74-7-20)

eta **L'Unità** (74-7-15) egunkarietan irakur daitekeenez, ohi ez bezalako arrakasta lortu zuen beste batzarkideen artean. Bere txanda bukatu ondoren, Jugoslaviako telebistak eritzi trukaketa bat filmatu zion, eta Suitzako irratia- k elkar hizketa bat egin ere bai.

Autoen ibilerazteko ekai berri bat

H.R. hizki* horik* biok petroliorik gabeko erregai* mota berri baten asmatzailearen izen-deituretarik jalgiak* dira. Autoen motorrentzako ekai* berri horren asmatzaile- a inginadore bat da: Henri Rothlisberger, Beaulieu-sur- Mer deitu* herrian, Niza ondoan bizi dena.

Autoen ibilerazteko moldatu duen erregai berria, egur, artalasto edo beste edozein landare hondakin, bai eta plastikozko hondakinetarik ere jalgia du. Orain baliatzen den erregaia baino aberatsagoa omen da.

Oraingoz 30.000 kilometro ba omen ditu eginik asma- tzaileak bere erregai berriarekin. Indartsuago izanik, H.R.ak ez du kerik ez berunik* ez eta urik botatzen kan- pora. Eta orain autoek airea 4,5ez gutienez pozoindatzen badute, erregai berri honek 1,5ez baizik ez du egiten. Beste abantail* bat ez ttipia, asmatzailearen ustez: H.R.a 45 zentimo baizik ez omen litzateke kostatuko li- troko.

Ekai berri hau eter ura baino anitzez* baliosagoa omen da, zeren* eta eter urak luza gabe herdoil erazten baititu motorreko piezak. Inginadore honek beronek eter urarekin kurri erazi omen zuen auto baten motorra 1939.ean; baina, aipatu dugun arrazoinengatik bazterrera utzi gero.

Ea, bada, noiz petrolio konpainia haundi horiek ekai berri hau utziko duten saltzera! Dударik ez da, ba lukeela erosle.

Berri laburrak

● Mitterrand, ezkeraren buru ezofizialak eta Alderdi Sozialistaren buru ofizialak, Frantziako Alderdi Sozialista ezkerreko lehen alderdia dela esan du.

● Palmer lehendakari sozialistak deklaratu duenez, Europar Alderdi Komunistek agintera jo nahi badute, erreformista bihurtu beharra dadukate. Marchais bera ere erreformista dela esan du, gainera.

Bihotzeko gaitzarekin ospitalean dagoen Marchais jaunak nola hartuko ote du hori? Ez dio grazia handirik egingo, oker ez banago. Orain arte, mespretxu olinpi- koarekin iraultzaren nobizio bezala tratatzen zituèn «gau- chiste» direlako ezkertiarrek osaten baitzioten holakorik.

● Bizi dugun, eta batez ere biziko dugun, krisia ez da olgetan ibiltzekoa. Arriskutan dagoena ez da ekonomia bakarrik; berdin daude gizartearen eta politikaren es- trukturak oro ere.

Saihets askotatik ikusi behar da krisi hau. Krisi ho- nek hauzitan jartzen du gure abundantziaren, kontsumoa- ren eta superproduzioaren zibilizazioa. Petroliodun he- rrien aurrerakadak kanbiatu egin ditu Hirugarren Muri- duarekiko harremanak. Leku eta herrialde askotan, gose eta miseria gorriaren egoera biziagotzen ari da.

● Merkatu Batuko Batzorde Erabakitzaileak berri- kitan aditzera eman duenez, Europaren bizi maila behe- raka joango da, eta langabezia goraka.

Diotenez, behi argalen egoera honek hamar bat urte iraungo omen du, inflazioagatik eta energiaren eskasia- gatik batez ere.

Krisi honek ez omen du, gainera, Europaren batasuna fitsik ere lagunduko. Herrialde bakoitza, izan ere, pro- blema desberdinekin dago eta. Esaterako, Alemaniari ko- meni zaiona, Italiaren kaltetan izan daiteke. Nekazaritzaz arduratzen diren ministroak bildu direlarik, argi eta garbi ikusi dugu esandakoa.

Idazleak:

Joan ALTZIBAR

Gexan LANTZIRI

Joanes LEKERIKA

Patxi URTIAGA